Setkání k reflexi a sdílení zkušeností s výukou témat dětské paliativní péče na FSS OU v letech 2025–2026

Setkání bylo určeno interním a externím vyučujícím na FSS OU a dalších pracovištích OU včetně vyučujících z řad studujících doktorského studia se zájmem o didaktické aspekty výuky emocionálně náročných témat v kontextu dětské paliativní péče. Reflexe proběhla formou moderované diskuse. Setkání se uskutečnilo v rámci projektu Fakulty sociálních studií OU podpořeného Nadací rodiny Vlčkových *Cesta k dětské paliativní péči – hodnoty, vědění, porozumění, spolupráce, 2402VS-008.*

Termín setkání: 15. 6. 2026, 13:30–15:00
Místo konání: FSS OU, B-209, Českobratrská 16, Ostrava

Úvodní otázky – představení vyučujících a jejich informace:

1. *Které vzdělávací cíle jste považovali za nejdůležitější? Šlo primárně o předání znalostí, rozvoj dovedností, nebo formování profesních postojů?*

Jako velmi přínosná se ukázala návštěva zařízení paliativní a hospicové péče, která studujícím umožnila nasát autentickou atmosféru a vhodně tak doplnila teoretickou výuku na fakultě. Výuka se primárně zaměřovala na předávání odborných znalostí, přičemž k formování profesních postojů byla efektivně využívána řízená diskuse. Vysoce pozitivně bylo hodnoceno zapojení kazuistik a konkrétních příkladů z praxe. Z hlediska vstupních znalostí bylo zjištěno, že studující 3. ročníku bakalářského studia se s tématem dětské paliativní péče doposud nesetkali. Naproti tomu studující 1. ročníku navazujícího magisterského studia již vykazovali určitou předchozí zkušenost a téma pro ně nebylo zcela neznámé.

K výukovým metodám

2. *Které výukové metody se vám při výuce dětské paliativní péče nejvíce osvědčily a proč? (přednáška, kazuistiky, diskuse, simulace, videoukázky, reflexivní aktivity, práce ve skupinách)*
3. *Existuje nějaká metoda nebo aktivita, která studující významně zaujala nebo vedla k hlubšímu porozumění tématu?*
4. *Které části výuky bylo obtížné realizovat pouze prostřednictvím přednášky a vyžadovaly interaktivnější přístup?*

V rámci výuky bylo využíváno široké spektrum didaktických metod, včetně frontální výuky, praktických nácviků, kazuistik, příkladů z praxe a skupinové práce. Významnou roli hrála také práce s audiovizuálními médii, zejména pak využití motivačních a edukačních videí. V jednom z vyučovaných předmětů byly realizovány dvě tematické exkurze, a to konkrétně do lůžkového hospice a do krematoria.

K náročnosti tématu

5. *Která témata dětské paliativní péče se z didaktického hlediska ukázala jako nejnáročnější? (komunikace, péče na konci života, práce s rodinou, etické otázky, spirituální potřeby, podpora pozůstalých apod.)*
6. *V čem tato náročnost spočívala? (odborná složitost, emoční zátěž, stereotypní představy studujících, nedostatek předchozích zkušeností apod.)*
7. *Setkávali jste se s tématy nebo koncepty, kterým studující opakovaně nerozuměli nebo je interpretovali zjednodušeně?*

Problematika dětské paliativní péče je celkově vnímána jako velmi náročná. Zvláště obtížná je pro studující bakalářských programů, kteří postrádají předchozí zkušenost s tímto tématem, zatímco pro studující navazujícího magisterského studia je látka již snáze uchopitelná. Mezi didakticky nejnáročnější oblasti patří komunikace s dítětem, včetně alternativních forem komunikace, kde je nezbytné navazovat na poznatky z vývojové psychologie. Téma perinatální ztráty vyvolávalo ve výuce živou diskusi, často podnícenou osobními zkušenostmi studujících nebo zkušenostmi z jejich okolí. Dalšími náročnými okruhy jsou komunikace v kontextu etických dilemat a koncept limitace péče, jehož pochopení ztěžují odlišná očekávání studujících. Velmi rozsáhlým a složitým tématem, a to i z pozice vyučujících, je právní ukotvení problematiky, které vyžaduje pečlivou selekci a velmi přehlednou strukturaci informací. Rovněž byl zaznamenán vysoký počet studujících, kteří si předmět sice registrovali, avšak následně si jej nezapsali, což vede k předpokladu, že je mohla odradit samotná náročnost probíraného tématu.

Ke studujícím a jejich reakcím

8. *Jak studující na témata dětské paliativní péče reagovali? Co je překvapovalo? Co je zaujalo? Co v nich vyvolávalo nejistotu nebo odpor?*
9. *Pozorovali jste během výuky výraznější emoční reakce studujících? Pokud ano, jak jste s nimi pracovali?*
10. *Jaké postoje nebo očekávání si studující do výuky nejčastěji přinášeli? Měnily se během kurzu?*

U studujících vzbudila značný zájem oblast pozůstalostní péče, specificky téma pohřebnictví. V této souvislosti studující často reflektovali vlastní prožitky či zkušenosti ze svého okolí a kladli velké množství dotazů. Pozornost poutaly rovněž konkrétní příklady z praxe, jako jsou pamětní stromy či pamětní místa pro nenarozené děti. Překvapení u studujících vyvolával koncept limitace péče v rámci hospicové a paliativní péče, stejně jako situace, kdy se rodiče rozhodnou donosit dítě i přes nepříznivou prognózu brzkého úmrtí bezprostředně po porodu. Zatímco u studujících bakalářských programů byly patrné obavy a strach z daného tématu, studující navazujícího magisterského studia vykazovali s ohledem na své zkušenosti velmi pozitivní a zralé reakce. Výrazně příznivé ohlasy, včetně písemné zpětné vazby zasílané vyučujícím, zaznamenal dokumentární film „Nech plakat jen polovinu srdce“ (Nadace rodiny Vlčkových).

Ke komunikačním kompetencím

11. *Jakým způsobem rozvíjíte komunikační dovednosti studujících v oblasti dětské paliativní péče?*
12. *Které komunikační situace se studujícím zdály nejobtížnější? (rozhovor s dítětem, komunikace s rodiči, sdělování závažných informací, doprovázení pozůstalých apod.)*
13. *Jak ověřujete, že studující skutečně rozvíjejí komunikační kompetence, nejen teoretické znalosti?*

Rozvoj komunikačních kompetencí probíhal prostřednictvím řízených diskusí, analýzy filmů s dětskou tematikou a následné reflexe zhlédnutého materiálu. Pro navození klidu a vytvoření bezpečného edukačního prostředí se velmi osvědčilo využití hmatových pomůcek. Dynamika samotné diskuse se lišila napříč stupni studia. U bakalářských studujících byla zaznamenána nižší potřeba spontánní diskuse, ačkoli v rámci menších pracovních skupin probíhala komunikace bez potíží. V navazujícím magisterském studiu byla diskuse výrazně uvolněnější, přirozenější a vyznačovala se častějšími spontánními reakcemi přímo v průběhu výuky.

K propojení teorie a praxe

14. *Jak pracujete s kazuistikami nebo příklady z praxe?*
15. *Které zkušenosti z praxe se ukázaly z vašeho pohledu jako nejcennější pro pochopení tématu studujícími?*

16. *Daří se studujícím přenášet teoretické poznatky do modelových nebo praktických situací? Kde bývají největší obtíže?*

Vyučující vysoce oceňují vlastní praktické zkušenosti s tématem dětské paliativní péče, neboť jim tyto zkušenosti poskytují větší jistotu a klid při samotné výuce. V případě absence přímé zkušenosti z praxe spatřují vyučující stěžejní přínos v absolvování specializovaných kurzů a odborných stáží.

K profesnímu rozvoji a sebereflexi

17. *Jak ve výuce otevíráte témata vlastních emocí, hranic a sebereflexe budoucích profesionálů?*
18. *Jaký význam podle vás má práce s profesními postoji při výuce dětské paliativní péče?*
19. *Je něco, co jste po zkušenostech z výuky změnili nebo byste dnes učili jinak?*

Na základě proběhlé reflexe vyučující navrhují úpravu sylabů v případech, kdy je dětská paliativní péče koncipována pouze jako dílčí blok. Z didaktických důvodů se nedoporučuje zařazovat toto náročné téma na samotný závěr semestru. Dále vyvstává požadavek na celkové posílení praktické složky výuky a rozšíření nabídky exkurzí do specializovaných zařízení. Důraz je rovněž kladen na obezřetnost při otevírání emotivních diskusních témat v závěru vyučovací hodiny; je vždy nezbytné zajistit dostatečný časový prostor pro jejich bezpečné uzavření a případné psychologické ošetření studujících.

Závěrečná reflexe

20. *Jaká doporučení byste dali kolegům, kteří budou dětskou paliativní péči vyučovat poprvé?*
21. *Kdybyste měli pojmenovat jeden didaktický princip nebo přístup, který považujete ve výuce dětské paliativní péče za klíčový, jaký by to byl?*
22. *Jaké inspirace, zkušenosti nebo otázky si z dnešního sdílení odnášíte pro svou vlastní výuku?*

Vyučujícím se doporučuje koncipovat předmět tak, aby teoretická průprava na fakultě přímo navazovala na praktickou část, realizovanou například ve Fakultní nemocnici Ostrava. Před samotným započetím výuky tohoto specifického tématu je považováno za **zcela nezbytné** absolvování hlubších specializovaných kurzů o dětské paliativní péči. Pouhé převzetí existujících výukových materiálů (např. z platformy Moodle) je nedostačující. Zásadní je potřeba kontinuálního vzdělávání vyučujících v dané oblasti a význam jejich vlastní sebezkušenosti. Současně se doporučuje, aby si vyučující dokázali nastavit profesionální hranice a případně odmítli výuku tohoto náročného tématu, pokud nedisponují adekvátním odborným zázemím či neabsolvovali patřičné vzdělávací kurzy.

<u>Co jsme se jako vyučující naučili?</u>

Zkušenost s výukou přinesla vyučujícím především pocit pokory a respektu k odborným poznatkům v tomto specifickém oboru. Zároveň zásadně posílila jejich motivaci k neustálému vzdělávání a prohlubování vlastních kompetencí v oblasti dětské paliativní péče. Jako klíčové se ukázalo poskytování většího prostoru pro projev studujících, což prokazatelně zefektivňuje proces učení. Stěžejním krokem je rovněž zapojování externích odborníků z praxe přímo do výuky. V neposlední řadě je nutné citlivě vnímat aktuální potřeby studijní skupiny a v kontextu probíraného tématu se aktivně zaměřovat na boření zažitých mýtů a stereotypů.